

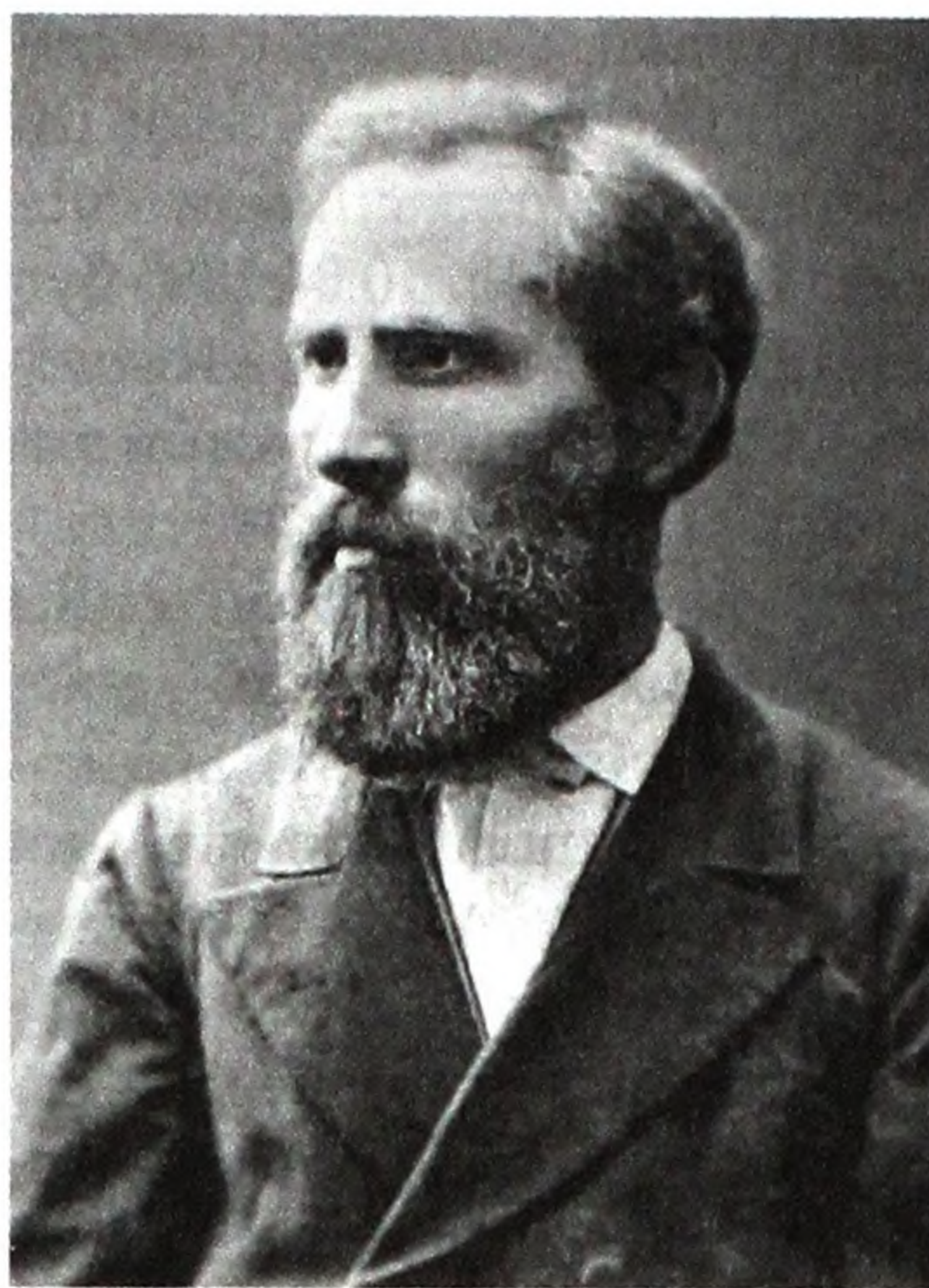
Оборони України (1755–2005). – К., 2004. – С. 26–27; Кальченко Т. В. Мацеевич, о. Кирилл Тимофеевич // Черная сотня. Историческая энциклопедия 1900–1917. – М., 2008. – С. 318; Калініч Г. Православне духовенство міста Києва наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.: зміни у соціально-професійній структурі // Просемінарії: медієвістика, історія Церкви, науки і культури. – 2008. – Вип. 7. – С. 350, 354, 359–360.

М. В. Яременко

МАЦЕЄВИЧ Лев Степанович [рос. Мацеевич Лев Степанович] (18.02[02.03].1843–17[30].11.1915), випускник КДА – церк. педагог, історик, джерелознавець, літературознавець.

Нар. у с. Безпечна Уманського пов. Київ. губ. (нині – Жашківського р-ну Черкас. обл.) у сім'ї священника. Після закінчення Уманського ДУ (1851–57) та КДС (1857–63) навчався у КДА (1863–67). За згадками однокурсників, був з-поміж них «наиболее даровитым» і виявляв задатки видатного вченого (кажучи словами Я. О. Олесницького, «душа и гордость» курсу). У студентські роки опублікував перші дописи в ж-лі «Православное обозрение» та газеті «Киевлянин». Не маючи змоги вчасно підготувати випускний твір через хворобу очей, яка спіткала його навесні 1865, набувши згодом хронічного характеру, вийшов із КДА зі званням дійсного студента. Протягом подальшого життя зберігав дружні стосунки із багатьма однокурсниками – особливо із Я. О. Олесницьким та М. Г. Ковальницьким (див. *Димитрій (Ковальницький)*).

Після закінчення академ. курсу до літа 1869 мешкав у рідному селі, де поряд із хворобою очей мусив лікувати тяжку форму плевриту. Після одужання в липні 1869 подав на розгляд Конференції КДА випускний твір «Польский проповедник XVII в. иезуит Фома Млодзяновский» (опублікований у ж-лі «Труды Киевской духовной академии» у 1870–71). Згідно з ухвалою Конференції від 04.03.1870, затвердженою указом Св. Синоду 08.10.1871, здобув ступ. магістра богослов'я. Крім того, у присутності комісії

Лев
Мацеевич

зі складу професорів церковно-практичного відділення КДА дав по 3 пробні лекції з грец. (жовтень 1869) та лат. (квітень 1870) мов, отримавши атестати на право заміщення посад викладача цих предметів у духовних семінаріях.

З 15.06.1870 викладав латину в Кишинівській ДС, де був обраний членом Пед. зборів Правління (з 14.01.1871) та Розпорядчих зборів (з 15.03.1882). Наприкінці 1870-х був одним з ініціаторів і засновників у Кишинівській ДС Трьохсвятительського братства для допомоги її нужденним учням, статут якого затверджено 30.12.1879 (у подальшому – дійсний і пожиттєвий член цього братства). Неодноразово мав змогу змінити місце служби (зокрема, обійнявши одну з вакантних посад у КДА, професорська корпорація якої ставилася до М. із великою прихильністю), однак на рішучий крок так і не зважився. Страждаючи від самотнього життя і потребуючи «теплого участия», сім'ї не створив, залишившись «в миру монахом».

10.06.1883 був призначений в. о. інспектора Кишинівської ДС; 24.06.1883 затверджений на цій посаді, на яку «шел как на страдание, не чувствуя в себе решительно никаких дарований и сил». Перебуваючи у постійній емоційній напрузі, захворів на

тяжкий нервовий розлад. У зв'язку із хворобою та лікуванням з 18.09.1884 обов'язків інспектора не виконував; за власним клопотанням указом Св. Синоду від 10.04.1885 був звільнений з цієї посади, а з 25.04 – з Кишинівської ДС. З 15.08.1885 до кінця служби викладав латину в Одес. ДС.

Вирізняючись досконалим знанням предмета, викладацьким натхненням, «мягкостю характеру і душевної отзывчивостю», заслужив любов і повагу численних учнів і колег у Кишинівській та Одес. семінаріях, в очах яких був «мужем науки і знання», взірцем моральних чеснот і реліг. сумління, «высокой идейности», «особого благородства», «чарующей скромности». Попри хворобу сумлінно ставився до викладацьких обов'язків, отримавши численні подяки та держ. відзнаки – у т. ч. ордени Св. Станіслава 3-го (03.06.1874) і 2-го (07.08.1882) ступ., Св. Анни 3-го (09.06.1878) і 2-го (10.06.1888) ступ., Св. Володимира 4-го ступ. (15.05.1893).

Через чергове погіршення душевного стану у грудні 1898 вийшов у відставку. Після тривалого лікування в Києві у проф. І. О. Сікорського (однокурсника М. у КДС) з 1902 до кінця життя мешкав у т. зв. павільйоні Атабекової при Одес. психіатричній лікарні, де мав окрему кімнату та постійний мед. догляд. Значно поліпшивши здоров'я, займався інтенсивною наук. діяльністю. Систематично контактував і листувався із багатьма церк. діячами та ієрархами, професорами духовних академій та університетів, спілкувався з колегами і учнями Одес. ДС. Зібрав цінну б-ку книг і рукописів, яку подарував Одес. епархіальному дому та семінарії.

Помер в Одесі на 73-му році життя. Похований на 2-му (Новому) Християн. кладовищі.

М. є автором численних публікацій (подекуди за підписами: «Ив. Марский», «И. Марский», «Ив. М-ский», «И. М-ский», «К. Б.» [«Клирик Богорий»], «Л. М.», «Л. С. М», «Л. М-ч», «Л. С. М-ч», «Один из

старых школяров») переважно у періодичних виданнях – ж-лах «Труды Киевской духовной академии», «Киевская старина», «Киевские епархиальные ведомости», «Кишиневские епархиальные ведомости», «Херсонские епархиальные ведомости», «Подольские епархиальные ведомости», «Русский архив», «Исторический вестник», «Древняя и новая Россия», «Христианское чтение», «Записки Одесского общества истории и древностей», «Православная Подолия», «Душеполезное чтение», «Литературный вестник», «Церковно-общественный вестник» та ін., газетах «Одесский листок», «Одесский воскресный листок», «Новороссийский телеграф», «Подолия», «Новое время» та ін. Протягом усього життя збираючи, за власним висловом, «те камешки или кирпичи, из которых строится здание науки», зробив вагомий внесок у створення джерельної бази для вивчення історії Церкви та духовної освіти на теренах Рос. імперії, укр. історії та літ-ри, а також у розвиток біогр. студій, присвячених низці церк. ієрархів та вчених, письменників, громадських і культ. діячів XVIII–XIX ст. Вперше ввів до наук. обігу численні істор. та особові документи і матеріали, рукописи, мемуарні та епістолярні джерела, проповіді, вірші тощо, віднайдені не у спец. установах, а в сімейних і приватних архівах та на полицях букіністів.

Зберігаючи протягом життя щиру відданість Alma mater, особливу увагу приділяв пошуку й оприлюдненню матеріалів з історії КДА та біографій дотичних до неї осіб (зокрема святителів Інокентія (Борисова), Мелетія (Леонтовича), Філарета (Амфітеатрова), митрополитів Серапіона (Александровського), Євгенія (Болховітінова) та Арсенія (Москвіна), архієпископів Мойсея (Антипова-Богданова-Платонова), Смарагда (Крижановського), Антонія (Шокотова), Анатолія (Мартиновського), Димитрія (Муретова), єпископів Юстина (Михайлова), Філарета (Філаретова), Петра (Троїцького), архімандритів Анто-

ніна (Капустіна), Феофана (Авсенєва), Тихона (Солнцева), Порфирія (Карабиневича), протоієреїв Серафима Серафимова, Миколи Соколова, Михайла Павловського, Василя Пуришкевича, Мартирія Чемени, низки світських вихованців – В. І. Аскоченського, О. І. Белюгова, Є. О. Сахарова та ін.). Опублікував вірші вихованця, професора і ректора КМА святителя Георгія Кониського (1717–1795) та деякі матеріали з історії Київ. Академії кін. XVIII – поч. XIX ст. Систематично поповнював колекцію Церковно-археол. музею КДА новими знахідками – пам'ятками старовини, рукописами, стародруками, монетами. Консультував київ. академістів (зокрема М. Ф. Мухіна, М. О. Єдлінського, Севастьяна (Весті) та ін.) під час написання канд. творів. Допомагав проф. протоієрею Ф. І. Титову в пошуках матеріалів до біогр. словника вихованців КДА. За ініціативою проф. С. Т. Голубєва, 21.09.1910 М. було обрано почесним членом КДА («во внимание к его научно-литературной деятельности»).

Значна частина матеріалів, зібраних М., стосується історії Київ., Кишинівської та Херсон. єпархій. Він опублікував, зокрема, чимало дописів з історії місцевих духовних шкіл, храмів і монастирів, а також цінних матеріалів до життєписів видатних ієрархів (вихованця КМА митрополита Гавриїла (Банулеску-Бодоні), архієпископів Дмитрія (Сулими), Гавриїла (Розанова), Іринарха (Попова), Неофіта (Неводчикова), єпископа Порфирія (Успенського) та ін.), держ. та реліг. діячів (О. С. Стурдзи, М. Л. Магницького та ін.). Збагатив новознайденими біогр. матеріалами дослідників життя і творчості О. С. Пушкіна, М. В. Гоголя, І. С. Тургенєва та ін.

Протягом усього життя цікавився укр. історією, культурою, літ-рою, фольклором. У 1891 вперше оприлюднив витяг із метричної книги с. Моринці Звенигородського пов. Київ. губ. про народження і хрещення Т. Г. Шевченка, поставивши крапку в суперечках щодо «малої батьківщини» поета.

У 1904 опублікував матеріали до біографії М. І. Савича, одного з членів Кирило-Мефодіївського братства. Надрукував низку джерел з укр. фольклору. Віднайшов низку україномовних проповідей, які не опублікував через заборону цензури. Збираючи укр. пісні, щедрівки та колядки, підтримував на цьому ґрунті тісні контакти із О. О. Потебнею. Мав дружні стосунки із випускником КДА, видатним укр. письменником І. С. Нечуєм-Левицьким.

У дослідницьких колах був відомий як унікальний фахівець з церк. «мікроісторії» переважно XIX ст. Брав активну участь у діяльності низки наук. тов-в – зокрема був чл.-кор. (з 1873) та дійсним членом (з 1879) Церковно-археол. (згодом – Церковно-істор. та археол.) тов-ва при КДА, Одес. тов-ва історії та старожитностей, Історико-філол. тов-ва при Харків. ун-ті, Подільського Церк. історико-археол. тов-ва, Одес. бібліогр. тов-ва при Новорос. ун-ті. У 1907 обраний почесним членом Бессарабського церк. історико-археол. тов-ва.

У ІР НБУВ (ф. 160) зберігаються щоденники М. за 1877–90 та 1902–12.

Осн. тв.: Пастырские послания Луцкого униатского епископа Стефана Левинского (К материалам для истории унии в конце XVIII века) // КЕВ. – 1869. – Отд. II. – № 5. – С. 185–198; № 6. – С. 227–244; № 7. – С. 270–289; Комедия униатов с православными (перевод польской рукописи [святц. Саввы Стрелецкого, учителя польского языка в старой Киевской Академии]) // Там само. – № 22. – С. 715–736; № 23. – С. 767–786; № 24. – С. 813–828; Польский проповедник XVII века иезуит Фома Млодзяновский // ТКДА. – 1870. – № 4. – С. 108–153; № 7. – С. 155–272; № 9. – С. 501–534; № 10. – С. 3–81; № 12. – С. 457–567; 1871. – № 4. – С. 128–218; Несколько биографических сведений о священнике Савве Стрелецком – авторе «Комедии униатов с православными» // КЕВ. – 1871. – № 12. – Отд. II. – С. 281–286; Греко-болгарская церковная распря // Кишиневские ЕВ. – 1873. – Отд. неофиц. – № 4. – С. 160–177; Национально-политическая сторона греко-болгарской распри // Там само. – № 21. – Отд. неофиц. – С. 769–788; К материалам для биографии преосвященного Анатолия, бывшего епископа Могилевского и Мстиславского // Там само. – 1878. – № 9. – Отд. неофиц. – С. 384–392; О дневнике священника Фоки Струтинского // Древняя и новая Россия. – 1880. – № 5. – С. 37–53; № 6. – С. 260–287; № 8. – С. 686–704; № 12. – С. 734–765; Материалы для

истории Киевской духовной академии. Письма Ивана Алексеевича (а после – Иннокентия) Борисова к А. И. Белюгову // КС. – 1882. – № 3. – С. 499–519; Материалы для истории Киевской духовной академии. Письма Якова Евдокимовича Михайлова (впоследствии Иустина, епископа Владимирского) к Александру Ивановичу Белюгову // Там само. – № 7. – С. 106–136; Поляки и русины (К истории их бытовых отношений) // Там само. – № 2. – С. 301–312; Поминки по преосвященном Филарете, епископе Рижском, в Кишиневской духовной семинарии // Кишиневские ЕВ. – 1882. – Отд. неофиц. – № 8. – С. 383–415; Из истории Киевской Академии в 1-й четверти настоящего столетия (Выдержки из дневника митрополита Серапиона) // ТКДА. – 1883. – № 4. – С. 314–345; К биографии архиепископа Анатолия Мартыновского // Там само. – № 11. – С. 496–534; Кишиневские предания о Пушкине // ИВ. – 1883. – № 5. – С. 381–397; К материалам для истории Киевской духовной академии // ТКДА. – 1888. – № 11. – С. 118–131; Метрическая выпись о рождении и крещении Т. Г. Шевченко // КС. – 1891. – № 2. – С. 315–316; Заметки и материалы для истории Киевской духовной академии. Прощание с Киевской духовной академией первого ее ректора Моисея // ТКДА. – 1893. – № 1. – С. 77–92; Исторические заметки об Одесской духовной семинарии // Прибавления к Херсонским ЕВ. – 1894. – № 10. – С. 202–208; № 11. – С. 231–238; Неизданные стихотворения архиепископа Георгия Конисского // ТКДА. – 1894. – № 1. – С. 127–143; К биографии Т. Г. Шевченко // КС. – 1895. – № 2. – С. 47–48; Ода на первый день мая 1761 года (Литературный памятник старой Киевской Академии) // ТКДА. – 1897. – № 9. – С. 94–114; От Кишинева до Калуги в 1833 г. (письма инспектора Калужской, а раньше Кишиневской, семинарии игумена Антония Жумина [Жуминського. – М. Т.] к А. И. Белюгову) // ЗапООИД. – 1900. – Т. XXII. – Материалы. – С. 20–36; К материалам для истории Одесского Архангело-Михайловского женского монастыря и заметка для биографии А. С. Стурдзы // Прибавления к Херсонским ЕВ. – 1902. – № 18. – С. 543–558; № 19. – С. 602–616; № 20. – С. 672–688; Заметка о Харьковском архиепископе Мелетии (Леонтовиче) и о местах первоначального его образования // КС. – 1903. – № 2. – С. 72–74; К биографии Киевского митрополита Серапиона Александровского // Там само. – № 4. – С. 4–8; К биографии архиепископа Херсонского Иннокентия (Борисова) // Прибавления к Херсонским ЕВ. – 1904. – № 18. – С. 446–449; Николай Иванович Савич (прикосновенный к делу украинского Кирилло-Мефодиевского общества. 1847 г.) // КС. – 1904. – № 2. – С. 229–238; К характеристике русской церковно-бытовой жизни в первой трети XIX в. (Письма архимандрита Иеронима Визерского к архимандриту Филадельфу Пузыне. 1826–1832 гг.) // Там само. – № 12. – С. 363–407; Архимандрит Феофан Авсенеv в письмах своих к одесскому протоиерею Серафиму Антоновичу Серафимову // ТКДА. – 1905. – № 11. – С. 368–412; Заметки к истории Киевской козачины 1855 г. // КС. – 1905. – № 1. – С. 48–65; Письма преосвященного Гавриила Розанова, первого в Одессе архиепископа Херсонского,

к протоиерею Серафиму Антоновичу Серафимову. Отд. 1 : Письма из Одессы // Прибавления к Херсонским ЕВ. – 1905. – № 5. – С. 170–182; № 7. – С. 239–248; № 20. – С. 621–632; Письма бывшего Херсонского архиепископа Гавриила Розанова к протоиерею Серафиму Антоновичу Серафимову. Отд. 2 : Письма из Твери // Херсонские ЕВ. – 1906. – Отд. неофиц. – № 10. – С. 271–273; № 11. – С. 283–289; № 14. – С. 353–357; № 15. – С. 379–385; № 17. – С. 449–452; № 19. – С. 498–503; № 21. – С. 565–567; Материалы для биографии архиепископа Анатолия Мартыновского. Письма его к Феликсу Тимофеевичу Прибыльскому // Православная Подолия. – 1906. – № 9. – Ч. неофиц. – С. 568–590; Письма архимандрита Антонина Капустина к протоиерею Серафиму Антоновичу Серафимову // ТКДА. – 1906. – № 8–9. – С. 680–710; Воспоминания и автобиография одесского протоиерея Николая Ивановича Соколова. – К., 1907. – 192 с.; Высокопреосвященный Иннокентий Борисов, архиепископ Херсонский и Таврический. Материалы и заметки. – О., 1907. – 138 с.; Несколько новых известий о наследниках Кишиневского митрополита Гавриила Банулеско // Кишиневские ЕВ. – 1907. – Отд. неофиц. – № 14. – С. 491–499; № 16–17. – С. 565–575; Церковные установления архиепископа Иннокентия (Борисова) в Одессе в память спасения ее от нашествия англо-французского флота в 1854–1855 годах. – О., 1907. – 131 с.; Замечательные уроженцы и деятели Подолии прошлого времени. – О., 1908. – 30 с.; Памяти высокопреосвященного Филарета, митрополита Киевского // ТКДА. – 1908. – № 1. – С. 102–116; К биографии архимандрита Антонина Капустина // Там само. – № 2. – С. 237–265; № 3. – С. 404–421; К материалам «Биографического словаря» воспитанников С.-Петербургской духовной академии // ХЧ. – 1908. – № 1. – С. 164–188; № 2. – С. 315–342; № 3. – С. 467–478; Пятидесятилетие со дня кончины высокопреосвященного Филарета, митрополита Киевского и Галицкого // Кишиневские ЕВ. – 1908. – Отд. неофиц. – № 1. – С. 6–16; К материалам для исторической топографии Киева // ТКДА. – 1909. – № 2. – С. 311–336; Ректор Кишиневской духовной семинарии архимандрит Тихон Солнцев и его записки о бессарабских монастырях // Труды БЦИАО. – Кишинев, 1909. – Вып. 2. – С. 422–443; Письма Киевского митрополита Евгения (Болховитинова) к игумену (впоследствии архимандриту) Серафиму Покровскому // ТКДА. – 1910. – № 7–8. – С. 495–528; 1911. – № 2. – С. 234–258; 1912. – № 3. – С. 434–463; 1913. – № 2. – С. 278–310; № 5. – С. 74–93; № 11. – С. 410–426; Письмо в Совет Киевской духовной академии почетного ее члена Л. С. Мацеевича // Там само. – 1911. – № 7–8. – С. 501–540; К биографии преосвященного Петра (Троицкого), епископа Аккерманского // Кишиневские ЕВ. – 1911. – № 15–16. – С. 634–644; Памяти преосвященного епископа Филарета (Филаретова), бывшего ректора Киевской духовной академии († 24 февраля 1882 года) // ТКДА. – 1912. – № 1. – С. 270–314; Письма архимандрита (впоследствии епископа) Порфирия (Успенского) к Александру Скарлатовичу Стурдзе (1842–1844) // ХЧ. – 1913. – № 9. – 1128–1139; К материалам для исто-

рии Киевской духовной академии (Две студенческие актовые речи) // ТКДА. – 1914. – № 6. – С. 278–300; Desiderata о праздновании 300-летнего юбилея императорской Киевской духовной академии (из письма к редактору) // Там само. – № 7–8. – С. 463–485.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 160. – №№ 1869, 898, 1703–1706; Ф. 162. – №№ 757, 796–797; Ф. 175. – №№ 59/15, 679–687, 1732; Ф. 225. – № 3; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 4915; РГАЛИ. – Ф. 46. – Оп. 1. – Д. 307; Ф. 275. – Оп. 1. – Д. 382; Ф. 636. – Оп. 1. – Д. 615.

Опубл. дж.: Протоколы заседаний Совета Киевской духовной академии за сентябрь и октябрь 1869 года // ТКДА. – 1870. – № 2. – С. 45; [Те саме] за апрель 1870 года // Там само. – № 8. – С. 12; [Те саме] за май 1870 года // Там само. – № 9. – С. 21–22; [Те саме] за октябрь 1871 года // Там само. – 1872. – № 3. – С. 32; Высочайшие награды // ЦВед. – 1893. – № 21. – С. 187; Извлечение из журналов Совета Киевской духовной академии за 1910–1911 учебный год. – К., 1911. – С. 110–111; Пичета И. Х. Факты и воспоминания из школьной жизни герцеговинца. – Х., 1911. – С. 60; Лев Степанович Мацевич (Некролог) // Херсонские Ев. – 1915. – № 23. – Отд. неофиц. – С. 534–539; Бекетовский Е. Слово пред совершением погребения в Бозе почившего бывшего преподавателя Одесской духовной семинарии Л. С. Мацевича // Там само. – С. 539–544; Спасский К. Речь над гробом в Бозе почившего бывшего преподавателя Одесской духовной семинарии Льва Степановича Мацевича // Там само. – С. 544–547; Петров Н. И. Воспоминания о Л. С. Мацевиче // Петров М. І. Скрижалі пам'яті. Коментарі та додатки / упоряд. В. Ульяновський. – К., 2003. – С. 238–241, 247–250.

Літ.: Пархомович А. М. Список ректоров и инспекторов Кишиневской духовной семинарии за время столетнего (с 31 января 1813 г.) существования ее // Кишиневские Ев. – 1911. – № 25. – Отд. неофиц. – С. 957–959; Лотоцкий П. А. Административный строй Кишиневской духовной семинарии по уставу 1808–1814, 1867 и 1884 годов // Там само. – 1913. – № 6. – Отд. неофиц. – С. 265–266; Пархомович И. М. Памяти Льва Степановича Мацевича († 17-го ноября 1915 г.). – Кишинев, 1916. – 52 с.; Флоровский А. В. Памяти Льва Степановича Мацевича († 17-го ноября 1915 г.). – О., 1916. – 16 с.; Чижиков Л. А. Лев Мацевич: библиогр. поминка // Известия Одесского библиогр. общества при имп. Новороссийском университете. – 1916. – Т. 5. – Вып. 3–4. – С. 150–161; Зленко Г. Д. Мацевич Лев Степанович // УЛЕ. – Т. 3. – К., 1995. – С. 322.

М. Л. Ткачук

МЕЛЕНТІЙ (ВУЇЧ Любомир) [серб. Мелентије (Љубомир Вујић), рос. Мелентий* (Любомир Вуич)] (27.07[08.08].1857–07.11.1921), єпископ Серб. Правосл. Церкви, випускник КДА – церк. діяч, богослов.

Мелентій
(Вуїч)

Нар. у с. Осечениця (серб. Осеченица, нині – община Міониця Колумбарського округу, Сербія) в сім'ї селян Живоїна та Ганни Вуїч. У 1870 закінчив осн. школу в с. Крчмар (нині – община Міониця), 1876 – 2 класи гімназії в Белграді. З червня 1876 мешкав у монастирі Боговаджа (серб. Боговађа, нині – община Лайковац Колумбарського округу, Сербія). На поч. 1877 переселився до монастиря Врачевшниця (серб. Враћевшница, нині – община Горні Мілановац Моравіцького округу, Сербія). 25.06.1877 прийняв чернецтво. 26.06.1877 рукопокладений митрополитом Сербським Михаїлом (Йовановичем) у сан ієродиякона. Під час російсько-турец. війни 1877–78 протягом кількох місяців обіймав посаду писаря військ. складу в м. Горні Мілановац. 11.12.1877 висвячений на ієромонаха.

У 1879 за наполяганням митрополита Михаїла вступив до Белградської ДС. У 1882, навчаючись на 4-му курсі семінарії, був призначений настоятелем монастиря Раковиця (нині – на території м. Белград, Сербія). Після закінчення семінарії у 1883 був переведений на посаду настоятеля монастиря Врачевшниця. Не визнавав законності відсторонення від керування Серб. Правосл.

* У списках студентів КДА – «Мелетий».